

Annente Christo !
Præcognitorum Technologicorum
DISPUTATIO PRIMA:

Textrockoniarum primis d. XXI.

De fine studiorum primario & se-
cundiariō, déq; subjectō, in qvod secundarius
introduci debeat, in genere;

Publicè proposita
in Academia Lipsiensi

à
M. ANDREA CORVINO Westenfeld, Fr.
Orat, profess. publ. & Facultatis Philosoph.

p.t. Decano.

Respondente

GOTTFRID-CHRISTIANO Bösen/Lipsiensi,
Magisterii Candidatō.

Ad XVIII. Novembr. Anni MDCXXXVII. horis & locis solitū.

LIPSIÆ, Typis RITZSCHIANIS.

a. 17.

Coll. diss. A
22, 18

a. XXII .18

Præcognitorum Technologicorum

THEOREMA I.

Finis omnium studiorum nostrorum
primarius debet esse Gloria DEI & proximi
utilitas.

Theorematis hujus Thesis I.

*Conf. B. Gerhard. Method.
Act. Theol. part. i. c. 1.*

Finis. τὸς γὰρ τέλες ἔνεκα γίνεται καὶ ἐστιν ἔνασον, i. d. part. anima.
1. E. & studia. Vulgo: Omnia agunt propter finem. Alius enim ap-
petitus ferretur in infinitum, i. Ethic. 1.

II. Omnium. Tam Facultatum, ut vocantur, Superiorum: Theo-
logie, Jurisprudentiae, Medicinae; quam Inscia vel Philosophiae, & (que
illis omnibus vell inserviunt vel imperant) Artium Humanitatis: Gram-
maticae, Dialectica, Rhetorica, & Poeticae.

III. Studiorum nostrorum. Studium est † vehemens ad 3. Studium
aliquam rem applicata animi occupatio, Cic. 2. d. Invent. i. e. * talis,
quā quis non tantum totus est in aliquāre, sed etiam provectus, b. e. ope-
ram dat sedulō & festinat, ut citò finem optatu assequatur. Unde & hec vox
Scal. & F. o esse videtur à Gr. αὐτὸν quod est à σπλόδῳ, ita eile: Sicut
vox Finis Scal. Patri à Fio d. plant. Finis enim est ὁ ἔνεκα τὸ ἄλλα, i. Rhet. 6.
οἶον τὸ τῷ πατέρι ὑγίεια, s. Metaph. 2. 2. Phys. 3. Quod τῆς αὐτῆς
etymont involvere quoq; videtur Harmonia Linguae Germanicae, eōq; re-
spexisse (quia non reddidit per embūg) Lutherus, quando illud Luc. 1,39.
μὲν αὐτῆς, Germ. reddidit: endelich: quo significat. Mariam non ces-
sasse in suo itinere, sed ita perrexisse, ut citò terminum ad quem voluerit
adipisci; id quod nobile est aliud, quam illam uaddūnam festinasse. Planè
quemadmodum etiam Franci mei frigidos operarios aut servos in opera
adiosē cessantes exierant hac adhortationis formula: Gib enī: i. e. fac si-
nem

A. 2

nem, Age quod agis, ut est ap. Ter. ut cito, quod hoc labore fieri debet, fiat,
* Meton. consiq.

Studioſi
Officium

IV. Quæ vox propterea sic accipitur in specie pro(c)ā quæ in quolibet stu-
diosō, vi verbi, debet esse)verbēmenti occupatiōne in addiscendis & exco-
lēndis bonis literis aut illis disciplinis, quibus se mancipavit.

10.

V. Primarius. Intentione, sc. vel destinazione: αἱ γὰρ δέκαὶ τῶν
τερακτῶν, τὸ δὲ ἔνα τὰ τερακτά. Ethic. §. quamvis (ex accidenti) o-
mnimodi adeptione fiat postremus, τὸ γὰρ ἔχατον εὐτῆς αἰαλύσθ. τρῶ-
τοι εὐ τῇ γενέσθ, 3. Eth. 3.

11.

VI. Debet esse. Ex prescripto Apostoli, Cor. 10, 31: εἴ τι ποιεῖται,
τάντοις δόξαν θεῶν τοιεῖται. Omnia enim propter Deum, i.e. * à
Deo: Præpositione hic denotante Causam Efficientem, ex ipsius doctrinâ de
LL c. 153 sunt: ad quem iterum omnia sunt referenda, Scal. 3 d. Poët.
§. Singul scholastici sive versentur in studio Grammatices, sive in
studio Juris, sive in studio Physices: tamen studia referre debent ad
hunc finem, ut celebretur Deus, Phil. lect. Evang. part. 1. p. 675. Et ibid.
in historia de Augustino: Discamus, non tantum ut disputemus sed ut
celebremus Deum. Et tertium Domin. XIII. post Trinit. Discere Donatum
est né cultus Dei? Non est immediatè cultus: quia non est à Deo man-
datum, ut per hoc opus immediatè honore afficiatur. Tu discis Do-
natum, ut intelligas Grammaticam. Et tamen sit cultus, quando huc
referunt, ut servias Deo in vocatione tuâ. Est né tuum studium cultus
Dei? Est. Quare? quia est opus à Deo mandatum, & sit in fide, & per
illud opus Deus mediatè honore afficitur. Ethica finem etiam expri-
munt j. C. i, quando sua Consilia & inchoant & claudunt verbis: Ad lau-
dem Dei.

VII. Nullo igitur modō gloria sui ipsius. Simul ac enim τις δοκεῖ
sibi eidēναι τι (cuius δοκήσεως signum est sui ipsius encomium) γέδεω γέδευ
ἔγνωκε, καθὼς δῆ γνῶναι, 1. Cor. 8, 2: nimis ita * ut omnem glo-
riam referat ad Deum; ex præcepto alio Jerem. 9, 23: Non glorietur sa-
piens in sapientia suâ, sed ὁ καυχώμενος καυχάσθω, 1. Cor.
1, ult. 2, Cor. 10, 17. Ipse namq; gloriam suam non vult tradere alteri,

Esa

Esai. 42, 8. Totum autem hoc nostrum scire, qualemque est, totum est, in-
quam, Ipsiſus. Nihil ſibi ex iſta laude ingenium, nihil iudicium, nihil af-
fidua leſtio, diligentia, nihil honor & dignitas aliquius decerpit. Quid et-
jam illa ipſa omnis ſcience acquirendæ adminicula: Φύσις, μάθησις, ἀ-
τκησις: in iſtius ſe ſocietatem gloria non effrunt. Deo cedunt: Dei eſſe ^{Plutarch.}
totam & propriam farentur. Quid enim habes, quod non accepisti? si ^{wei wandaſ.}
autem accepisti, quid gloriariſ, qvaſi non acceperis? 1. Cor. 4, 7. Nun-
qvid igitur gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in eā? aut exal-
tabitur ſerra contra eum, à qvo trahitur? qvomodo ſi elevetur virga
contra elevantem ſe, & exalteatur baculus, qui utique lignum eſt,
Esai. 10, 15. Unde reſtē imperatori: in modum Cyprianus: In nullo glo-
riandum eſt; qvia nihil eſt nostrum. Veteres Aretalogi Germani:

Drey R̄ gebühren Gott allein/
Rächen/Richten/Rühmen uns gemein/re.

II X. Solius qvidem, h. e. Deo insuper habuit. Qualis erat gloria I. ^{§. 23.}

Palemonius Grammatici Vicentini, qui de ſe varicinatum fuiffe gloriatus.

Virgilium fuit illō Eclog. 3:

Audi hec tantum, vel, qui venit ecce Palemon.

qſ. ipſum omnium controverſiarum eruditarum iudicem conſtituiffet) ſe-
cumq; naſas & perituras literas impudentiſſimè menitus fuit, 2. Chry-
ſippi, qui: ſi dii diſcere vellent Dialectiam, eos non niſi Chrysippeā
iſuros: perh: buit, memorante Plutarch: in Apophthegm. 3. Menecrais
medici cuiusdam Spartani, qui qvum desperatae qvadam curationes
pſi feliciter ceſſiſſent, populari adulatione dictus eſt Jupiter, qſ. ve-
rē juvans pater. Qvo cognomeniō (vir arrogantis ingenii) delecta-
us, iſſolentiūs uſus eſt eō titulō. Tandem qvum & Agesilao regi
partanorum ſcriberet, nec veritus eſſet hac uti ſalutatione: Menecra-
es Jupiter Agesilao regi ſalutem: Rex eō proœmio offensus præterea ^{Conf. mīf. CL. Frankenſteinl}
ihiſil dignatus eſt legere ſed rātiū rescripsit in hunc modum: Rex ^{Exper. in ſpl. ad Philen. Obs. 2.}
ihiſil dignatus eſt legere ſed rātiū rescripsit in hunc modum: Rex ^{p. 717.}
Agesilaus Menecratī ūyiaiudv. Erasm. in Apophth. Agesilai: * Ubiver. I. I. §. 2. qvod
um ūyiaiudv cum effectu (ut loquuntur 3Cti) accipiendum, h. e. tam re- qvisq; jur.
effectu animi quam corporis. Optat enim illi ^{& I. §. 2. ne.}

A 3

ut

12.

23.

Conf. D. Kromayer
Nott. MSS. in D. Gerhard
Apoh. Theol. Syllog. XXI.

qvis cum
qui in jus.

— ut sit mens sana in corpore sano. Iuv. Sat. 20.

Ac quia in juvem incidimus

IX. Nec etiam gloria humani cujusdam Jovis, vel promotoris.
 Qualis vesania erat illius adulatoru Adriani VI. quem quum Carolus V.
 In cō effigiem inveni (tanquam olim praeceptorem suum, cui sciebat se iσόποτον reddere non
 spē pigriam ap̄ Barlaū posse) in papam elegi fecisset, tapeto cuiusdam intexi curavit hæc Apostoli:
 Trajectum (ubi natus erat) plantavit, Lovanium (ubi literis operam de-
 derat Adrianus) rigavit, Cæsar autem dedit incrementum. Profecto
 non sitra blasphemiam. Unde & huic ficto pigmento & picto figmento qui-
 dam zelotes meritò subscripti: Hic Deus nihil fecit.

X. Gloria Dei. Quid autem hoc est dicere: eiς δόξαν Θεῷ, vel in
 celebretur Deus? Annè ut aliqua utilitas à nobis ad Deum perveniat?
 Deus beatus erat antea! Qvarc igitur homo conditus? Ut Deus habe-
 ret naturam (creaturam) cui communicaret suam sapientiam, lucem &
 bonitatem. 2. Deinde reciprocum & correlativum est, ut nos vicissim eum
 celebremus. 3. Ut illa celebratio proficit nobis in hac & futurâ vitâ. Et ta-
 men dicitur; Non nobis Domine, non nobis, sed Nomini tuo da gloriam.

XI. Ita igitur uno verbo celebratur Deus, ut si quibus videamus aliquem
 quid in commune conferre singularis usus; Deo gratias agamus, quod hu-
 iusmodi hominem excitārit; deinde ut is ipse quoque, qui tale vas gratiae se
 agnoscit, nihil suæ industrie vindicet, sed omnia à se inventa Deo transcri-
 bat, dicens: Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere: Illi sit
 honor & gloria in secula! illig, h. m. gratias non tantum agat, sed & ad
 majora largienda eum invitet, cum Davide Ps. 119. dicens: Τὸν ἔγχοτα τὸ
 σώματός με εὐδόκησον δῆ Κύριε. Ecce inventum est, quomodo te
 laudes & arrogans non sis: Deum in te lauda, non te: non quia tu
 es talis, sed quia fecit te talem: non quia tu aliquid potes, sed quia
 potest ille in te & per te, Augustin. super Psalm. 144.

XII. Nullus enim se pro tali vase agnoscit, suaque omnia cœlicus habet
 profitetur, nisi qui prius ut tale fieret aut talia adipisceretur, cum Davide
 Psalm. 119, 66: παύδειαν οὐ γνῶσιν δίδαξόν με. Cum Fulgentio: Ab
 fid. Gerh. Method. fid. Theol. part. i. c. 3. te unice Magister & Domine noster JESU CHRISTE, totu
 pecto.

pectore però doceri multò plura qvæ nescio, à qvo accepi pauca, qvo
scio, &c. Cum Philippo: Effice, ut studia, & totum curriculum vitæ
meæ sit felix & salutarc & mihi & aliis ! oraverit.

XIII. Ut meriti idem moneat : Hoc considerantes petamus ar-
dentibus votis, ut Deus nos faciat vasa misericordiæ & non sinat
nos fieri vasa iræ. *Vas misericordiæ quid est?* Organum seu instru-
mentum gratiæ, ein Gnadenwerkzeug/dadurch Gott viel gutes wir-
cket: wenn Gott einem Gnade giebt / daß ein Mensch viel thut/ das ihm
vnd andern zuin besten gereichtet. *Vas iræ*(est)ut Demosthenes qui mo-
vit multa, turbavit Remp. aliquoties: ruinæ tandem in eum irrue-
runt & eum oppreserunt. Behalter diese appellations, & qvoties pre-
camini, addite ad vestram precationem: *Domine Deus, fac me vas mi-
sericordiæ & non sim vas iræ; & cogitate, quod Christus finqvit: Sine me Joh. 15, 5.
nihil potestis facere. Item: Quantò magis Pater cœlestis dabit Spiritum Luc. 11.
sanctum petentibus? Scio Domine, quod non est hominis via ejus &c. In
festo Galli.*

XIV. Et tunc Dominus magnus Spiritu intelligentiæ replebit
eum, & ipse tanquam imbræ mittet eloquia sapientiæ suæ, & in ora-
tione confitebitur Domino. Et ipse dirigit consilium ejus, & disci-
plinam, & in absconditis suis consiliabitur. Collaudabunt multi sa-
pientiam ejus, & usq; in seculum non delebitur. Sapientiam ejus e-
narrabunt gentes, & laudem ejus enunciabit Ecclesia, &c. Siracid 39,
in fin. Ubi quidem versio Lutheri admodum est emphatica.

XV. Quod si hoc modo omnia ascribuntur Deo: ibi Deus ultrius sua
dona in nobis ita coronat, ut invidi & malevoli nihil ad ea possint, sed ut
magnis saltibus gloriæ proterere possimus cervices vituperorum,
Sidon. 4. epist. 12. secundum illud: *Qvicunqvc honorificaverit me,
glorificabo eum, i Reg. 2, 30.*

XVI. Omnia igitur Deo acceptaferamus, ὅτι εἰς αὐτὸν καὶ δι' αὐτὸν καὶ
εἰς αὐτὸν (notascopi) τὰ πάντα. Αὐτῷ η δόξα εἰς τὰς αἰώνας, Αμήν.
Rom. 11.

XVII. Dei & Proximi, Ex combinatione ipsius DEI in V. T:
Deus.

Deut. 6, 4 & in N. Matth. 22, 39 ibi: Secundum simile est huic. ubi Strigatum: Hæc similitudo versatur in causa finali. Nam omnia opera mandata à Deo, sine exceptione ad hunc finem referenda sunt, ut Deus agnoscatur & celebretur, &c. Expressit idem quod in cantico Johannes Weiß:

Dass ichs brauche zu dem Lobe dein/
Zu duß vnd Dienste des Nächsten mein/
Wollst mir dein Gnade geben / &c.

XVIII. Et proximi utilitas. Paulus 1. Corinth. 14. v. 26

variis studiorum generis enumeratis concludit: τάντα τεργά οἰκοδομήν φύεθω. Ubi addit Chrysostomus: ὅργας τὸ χριστιανισμὸς τῶν κρητίδων τὸν κανόνα ὡσερ γὰρ τεχνίτες τὸ ἔργον τὸ οἰκοδομεῖν διώκου τὸ χριστιανὸν τὸ τελησίον (* sc. οὐτας) Διὸς τάντων ὁ Φελέν. Datur consensus in disciplinis, ratione finis: quia omnes hoc sibi habent propositum, ut gloria Dei illustrerur, & hominis miseria subleuetur. Unde Plato gravissime dixit: Gratiissimam deo in artibus famam esse sparsam, Alsted. Technol. c. 4. Reg. 10. Quis autem sit Proximus, discimus ex Evangelio de Samaritano Luc. 10. & Justino Martyre ad Tryphon. scribente: τλησίον αἱθρώπῳ δὲν ἀλλοῦ, η πού ομοιωταθεὶς καὶ λογικὸν ζῶον ἀνθρωποῦ, quicunq; sc. is sic.

XIX. Est ergo hic finis priori. Inde namque (ut diximus) homines celebrant Deum, illi gratias agunt, si vident aliquid salutare organon excitatum, quod ipsis aliquā in parte plurimum prædeesse possit. Quomodo celebratur Deus per quemlibet, qui Ecclesia, Reip.. & scholis salutariter inservit.

XX. Quod retuleram aliquando dictum Johannis 15, 8: Καὶ τὸ τερέδοξαθη ὁ πατέρ μοι, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε. Quod postea delictum (quia videbam illam καρποφορέαν quodammodo per εὐτολοτήτην explicari) jam iterum huic materiae ascribo. Fretus auctoritate ejusdem Dn. Philippi, qui super Evangel. Domin. Sexagesita commentatur: Christus ipse Joh. 15. præcipuum fructum esse ait: Confiteri & Docere. Sic Pater cœlestis glorificabitur, inquit, si eritis mei discipuli & frumentum

Etum copiosum feretis, i. e. propagabitis & conservabitis Evangelium. Hoc accommodemus ad nostram vocationem, i. e. ad genus vitæ scholasticum: qvod non debemus abjicere propter contemptum aut odia mundi aut difficultates temporum. Tu fortassis ita cogitas: Quid mihi prosunt mea studia? cur discam in tantis tumultibus? Es studiret sich zumal übel/wenn es so selzam zugehet in der Welt. Omnes discimus langvidius, cum experimur tantas turbas, tantas confusiones. Sed debemus repugnare huic imbecillitati animorum: non debemus propterea abjicere studia. Debemus scire, ea necessaria esse propter gloriam Dei & propter Ecclesiam, quæ semper est mansura. Debemus statuere, quod noster labor sit profuturus nobis & aliis multis. Primum nobis, ad vitam æ. & in gubernatione vitæ nostræ: deinde aliis, ut adducantur per nos ad agnitionem Dei! & juventur à nobis in vita communi. Hanc consolationem propo-
 nit nobis Paulus: *Labor vester non erit inanis in Domino*. Dicit: in 1. Cor. 15. 58.
Domino: ut significet, Deum facere, ut labor noster non sit irritus.
 Tu igitur discas, & speres, studia tua profutura non solum tibi, sed & aliis, Differunt quidem successus laborum: unus altero servit utilius! Elias & Elisaus plus faciunt, quam aliquis nostrum. Illa Deus dispensat pro suo arbitrio. Hoc tamen universaliter scire debemus: Deum gubernaturum esse nostros labores, ut sint fructiferi. *Et hoc multò clarius & nervosius ipse Theander Lutherus Tom. VI. VVittenberg.*
 German. an die Rathsherrn vnd Pfarrherren/ daß man Kinder zur Schulen halten sol/ Anno 1524. vnd 1530: Wes ist die Schuld / daß es jetzt in allen Städten so dünne steht von gelehrten Leuten / ohn der D. brigkeit? wo wil man doch über drey Jahre gelehrte Leute nehmen? Darumb halte ich/ daß nie keine bessere Zeit zum Studiren gewesen seyn/ als jetzt / nicht allein weil die Kunst so reichlich vnd wofail vorhanden ist / sondern auch / daß grosses Gut vnd Ehre folgen muß / vnd die / so in dieser Zeit studiren/ werden thewre Leute seyn/ da sich noch vmb einen Gelehrten zweene Fürsten/ vnd drey Städte reissen werden.

B

II. THEO.

II. THEOREMA.

Secundarius: Sui ipsius perfectio; quam magis Christianè vocamus: amissæ Imaginis divinæ in nobis restorationem.

XXI. Secundarius. *Primum ratione asequutionis. supr. thes. 5.*
Cujus rei conseqvens non coniunctum cernere erit infr. τῆς τεχνοσκωπίας Disput. 1. de fine artis.

XXII. Sui ipsius perfectio. Proprius cuiusq; disciplinæ finis debet commensurari ad generalem, qvi est perfectio aliqua hominis. Nam qvia ea esti hominis imperfectio, ut non possit hoc vel illud scibile accuratè cognoscere: necesse est, ut peculiaris disciplina peculiararem defectum tollat. Sic v.g. homo non potest perfectè cognoscere corporis naturam. Necesse igitur est, ut sit aliqua disciplina, qvæ huic defectui medeat. Hinc philosophia confertur cum pharmacopolio, in quo varia sunt medicamenta variis morbis opposita. Et ideo solet dici: *Tot esse partes philosophia, qvot modis homo, ut homo, est adiscibilis.* Alsted. Technol. d.l. Reg. II. Quælibet ars in peculiari aliquo hominem perficit, & ejus perfectionis gratia peculiaria media tradit in aliâ non invenienda, Timpl. d. artib. liber. c. 2 probl. 2.

XXIII. Plato idem innuit, quando philosophiam vocat δύναμιν θεραπείαν τῆς ψυχῆς.

XXIV. Idem conceptu verbis discipulus (quamvis ut ethnicus obscurè) 2. Phys. 8. dicens: ή τέχνη ἔπιτελεῖ, ἀ ή Φύσις μὴ δύναται απεργάζεσθ. & 7. polit. 7. ή τέχνη εὔλετα γνωστηρεῖν τὸ τῆς Φύσεως ἐλειπέτες.

XXV. Dico: obscurè: qvia ipse veram hujus defectū causam in homine ignoravit; quam nos scimus esse imaginis divinæ per lapsum primorum parentum amissionem.

XXVI. Magis Christianè. Ita namq; philosophari amamus, ne externa illa philosophorum ethnicorum, per nostrah. e. Christiana inter-

pre-

pretenditur: cuius contrarium à Θεολόγων πατέρι forsan recte objectum
fuit Lipsio in suo de Constantia; de quo prope rea hinc inde in epistolis im- vid. ejus epist. 97. dñb. 1. miscell.
merito mulum conqueritur.

XXVII. Imaginis divinæ. Ad quam imaginem licet Adamus
conditus, ideoq; perfectissimus esset: ad illam tamen suos filios non genuit, sed
ad imaginem suam, depravatam illam quidem & plurimis modis decur-
patam.

XXVIII. Cujus ipsius sensus esse didicimus evidenter oppositionem
illam Gen. 5, 1: In die, qva creavit Deus hominem, ad similitudinem
Dei, fecit illum &c. Adam autem genuit filium ad imaginem & simi-
litudinem suam &c.

XXIX. De qua tamen imagine divinâ etiam aliquid per nebulas Aegyptiacas (eò namq; se ob vicinitatem studiorum gratiâ, Græci conferebant)
inaudisse videri potest Plato, quando Philosophiam alter vocat ὄμοιότητα
τοῦ Θεοῦ. Item quando omnem nostram scientiam fieri voluit per αὐάμυνσιν,
nihilq; novi à nobis sciri posse docuit, quod prius non sciverimus, i. poster. i.

XXX. Et proprius qf. ad rem discipulus, quando 1. Rhet. 1. cū τῷ μαν-
θανόντεσσι εsse dicit τὸ εἰς Φύσιν καθίσασθ, i. e. reponi in statum hominis na-
turalēm.

XXXI. Est enim hominis natura (ut ibid. Felix Accorambonus
annotat) aetui scientiae & multarum addiscientia.

XXXII. οἶον γὰρ ἐκάστον ὅπερ τῆς θρέσεως τελεθείσης, ταύτη
φάμεν τῇ Φύσιν εἶναι ἐκάστη, i. Polit. 2. Ultima verò hominis τελείωσις
est τὸ εἰδέναι καὶ θεωρεῖν, 10. Eth. 8. quippe quod τῇ Φύσι εἰδέναι ὄρε-
γεται, i. Metaph. de quo infr. Technoscop. Disput. De origine artis.
Ideoq; discere est secundum naturam & perfectionem hominis constitutum,
dum per id nostrum sciendi desiderium impletur, Accoramb. ibid.

XXXIII. Quae etiam prima est ratio, quod studia cum tantâ volu-
ptate sint conjuncta. & γὰρ τὸ μὴ τυγχάνειν λυτηρόν ὅπερ, τὸ τυγχάνειν
ηδὺ, d. c. II. velut Theognis habet v. 255:

Κάλλισον τὸ σῆκαιότατόν λώζον δ' ὑγιαίνειν.

τεργάγμα τεργανότατόν λίσ ἔραι, τὸ τυχεῖν.

B 2

XXXIV.

29.

XXXIV. Siquidem Philosophus voluptatem à nulla alia re definiebat. Rhet. 10. in fin. & 2. Magnor. 6. dum eam aut esse, κατάσασιν εἰν τῷ Φύσιν εἰς Φύσιν εκάστη τῶν αὐτῶν. De qua plura in specie Disp. seq.

XXXV. Altera est, quod per τὸ μανθάνειν vel doctrinam aut (Apuleii verbo) disceniam liberamur admiratione, 2. de Orat. vel τῷ Γαυμάζειν, διὸ οἱ ἀθρωποὶ πρέξαντο Φιλόσοφούς. 1. metaphys. 2. Confer supra pag. 4.

XXXVI. Non igitur Deus hac redeundi ad primævam perfectionem homini invidit, sed nostrum defectum abundè supplendi media nobis concessit. τὸ γὰρ θεῖον (quod philosophus lumine naturæ vidit, contrà quam diabolus primis parentibus persuasit) οὐκ ἐνδέχεται φθονερὸν εἶναι, 1. Metaph. 2.

Julig II. Pontifex Rom. **XXXVII.** Ob quam quidem ipsam studiorum utilitatem magnō amorem editionem plebejōnū erga ea ferri debemus: ne non sine summa ingratisudinis notā nos (ex argento, nobilium aureo, principiū v. gemis illo Tauleri) non tam faciles ad accipiendum, quam Deus sic ad dandum, & parabit. **XXXVIII.** Animosè Philippus: Sive ruant astra & illa summa cœli fastigia, sive totus orbis terrarum solvatur: tamen non debemus abjecere studia. Cogitemus; Deum velle agnosci & invocari juxta doctrinam à se traditam, & ad hunc finem referenda esse nostra studia. Hanc Dei voluntatem intueamur & discamus propter mandatum ejus, & studcamus gloriæ Dei servire etiam inter alios. Ita erimus, ut primus Psalmus inquit, tanquam arbor plantata ad rivos aquarum, ferens fructum suum in tempore, & folium ejus non decidet. loc. supr. cit.

XXXIX. Restaurationem. Intelligimus autem hic restaurationem vel perfectionem præcipue philosophicam, in consequentiam vero & Theologicam: quo etiam, hac ratione οὐθὲν πότερον Θεῦ, i.e. Christianus sit τέλος.

XL. Suntq; adeò hi duo fines sape ante oculos ponendi. Nimirum in discendo eligamus doctrinam vitæ utilem & sapientem nobiscum cogitemus; ad quem finem ea, quæ discimus, referenda sint, Phil. in Dial.

Dial. ad definitionem artis Luciani. Oremus autem (cum pia antiquitate) communiter æternum Deum auctorem omnis sapientiae & virtutis, ut convertat voluntates nostras ad veritatis curam, & studia omnia deducat ad gloriam nominis sui, & Ecclesiae Republicæ militarem: ut in nobis quoque celebretur nomen ipsius, & laudetur ac glorificetur ipse Pater Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, unum cum spiritu sancto; unus, solus, verus, æternus, omnipotens, misericors Deus, perpetuò, seculis infinitis, Amen!

Conf. B. Gerh. Method. Stud. Theol. part. I. c. 3.

πόρισμα I.

Verum enim verò occasione Theskos octavæ, adhuc

Quæritur:

An igitur nullô modô liceat seipsum laudare, aut se ob sibi concessa singularia dona præ aliis magnificere, aut aliis præferre?

Quamvis huic dubio facile satisfieri possit ex thesi XI. denuò tamen id Lius sui sub incudem revocatum majore curâ elaboravimus. Quam exosum igitur 1. est exosa si τὸ τῷ οὐτὸς λέγειν καὶ ἐπωγέλλεσθαι, ultra infinita sapientum modi, adeo aliis, adeo qve damosa. Philos. docet 2. Rhet. 2. t. 2. ubi id refert inter ea, ἐφ' οἷς αἰχύνεσθαι hominem sit necesse. Unde & Ludovicus Canossa (apud Castil. lib. I.) auctor suum ita instruit: Noster curialis ubivis modestus, mitis, sagax erit, inanem suipsum laudem & ostentationem tanquam pestem teterrimam fugiens; quæ adeò plerumq; inspavisi est, ut etiam eos, qui nos amant, odiisse faciat. Qvod ut eò clarius nobis ostenderent illi virtutum & viiiorum exemplares promicendi, Comœdii qui dum nihil reticere possunt, simul etiam scommatis interdum sunt ναολόγοι, 2. Rhet. 6. t. 3.) subinde nobis ob oculos posuerunt exposita. Milites Gloriosos, ut Plautus; Thrasones, ut Terentius; Gastrodes, ut Frischlinus. Qvos omnes quum innata jactantiâ superent Hispani: sic circò Gallus quidam eorum rotomontadas nobis exhibuit in Capitaneo Spaven- do, &c. Germani ad hujusmodi sue gentis homines dicunt: Eob dich selber! die Nachbarn sind dir übel gerathen. Nihil enim quicquam hujusmodi propriæ laudi à quoquam tribuitur. Admodum signatè Salvator Joh. 8. 3. vana.

B. 3.

ead

εὰν ἐγώ δοξάζω ἐμαυτὸν, οὐδόξα μης γένεται. Gentium doctor : nau-
χαρδίς & συμφέρει ως, 2. Corint. 12, 1. Quibus partim monitis prudentum,
4. severè partim incommodis laudis propriæ jungamus & sacra & exempla. Vehem-
prohibita. mentius igitur in laudem propriam invehuntur sacra literæ. Prov. 27, 2:
Las dich einen andern loben vnd nicht deinen Mund : einen frembden /
vnd nicht deine eigene Lippen. Unde illud dictum Jer. 9, 23. in specie de sa-
pienibus dictum, Pantus 2. Cor. 12. repetit & propriam laudem stuleitiae
in orat. fu- eructationem esse concludit. De Fr. verò Sfortiâ Philelplus refert, quod
nebr. quum copiosus fuerit in alienas laudes, de suis non solum non loquutus, sed
nec alios audire passus fuerit. Sedatissimè de se Cicero, Divin. in Verrem:
Qvamobrem nihil dico de meo ingenio, neq; est quod possim dice-
re, neq; si esset, dicerem. Aut enim id mihi satis est, quod est de me
opinionis (bonæ putæ) qvicqvad est: aut si id parùm est, ego majus id
g. non pa- commemoando facere non possum: Et rectè qvidem. Valde namq;
rùm peri- in proclivi est, ne alias quis cum saltatore illo Rhodiô (sibi falsè creditô)
culosa. audire cogatur: id & Pôdô, id & τηδημα. Aut Adrastus quidam hac de-
se nimis liberaliter promittens :

Im erlöse-
ren Jerusa-
lem Canticum
17. stroph.

50.

— Deines Zornes ich ein rechter Diener bin/
und wil dir zum Geschenk sein Herz bringen hin.
Dann ich/ ich ihm sein Herz aus seinem Leibe riß/
Seinen Leichnam wil ich auch des Himmels Vogeln geben:
ex alio quodam Tissapherne V Vertheriano audiat:

— und wer bistu? der du mit eignem Preis
Dich für den König hier und für uns willst erheben?
Vielleicht ist einer hier der beim Gepralle wil
Fürgehen mit der That/ und schweiget dennoch still.

Permissa ta-
men, si

Exemplo Imperato-
rum, Re-

Verum enim verò ut ut hac & quæ in hanc sententiam dici possunt, ita se
habeant quamplurima: non tamen omnem sui laudem indifferenter pro-
hibitam, probatur & dictis & factis aliorum contrariis; ut omnino necesse
sit, certos quosdam cancellos laudis propriæ constitui, quos ultra citrago re-
ctum nequeat consistere. Sic namq; C. Fabricius, Pyrrho hortanti, ut secum
maneret, imperii futurius socius: Ne tibi quidem istud expedierit, respon-
dit;

dit; Nam si Epirotæ nostrum utrumque pernōrint, mihi regi quām... gutt aliena
 tibi parere malling? Qum Scipio rogasset Hannibalem: Quemnam pri-
 sumque Con f. Lucian.
 mum esse censeret ducum bellicorum: respondit: Alexandrum Magnum.
 summo Dial. Alex. et Annib.
 Quem secundum? Pyrrhum Epirotarum Regem. Quem ierium? se-
 rum Viro-etc. in fin.
 ipsum nominavit. At quid inquit Scipio, si me vicisses? Tum inquit, me Liv. lib. 25.
 neg secundum, neg terium, sed omnium primum censuisset. Sylla ad Vid. generisq. Pori.
 sociale bellum misso, circa Limernam ē vasto terre hiatu magnus ignis emi- responsum ad Alexandrum,
 cuit, cuius flamma ad cœlum perveniens constituit. Id varies interpretari et in eum not. Loccenij:
 sunt, quod vir bonus, aspectu eximius & admirandus, principatum adepius,
 à præsenti tumultu civitatem esset liberaturus. Quo auditō, respondit: Is
 ego sum: (habebat enim comam auream & igniconcolorē) nec me
 meæ virtutis pudet, qui restam multas tamq; ve præclaras gesserim.
 Mortuō Rupertō Palatinō Imperatore Sigismundus Austriacus se ipsum dubiav. s. 23. Kf. Bohem.
 Cæsarem, & aliū quidam se Magistrum ordinis Teutonici pronuncia- it. D. carp. in Discursu de
 rit. modo p̄venienti ad om̄p Rom.
 vit. Ille Romanorum sapientissimus Cato, De suis virtutibus contra Ther- cap. 7. th. 14.
 rum orationem habuit: citante Laurenbergio in Antiquar. verbo Repa-
 stinari. Quæ & sexcenta alia nos ed deducunt, ut admittere cogantur lau-
 dem alicuius propriam, si ea quidem ante omnia sit Vera: ne contingat id. I. Vera.
 quod Germanis jamdiu suboluit: Eigen lob stinkt gern. Idq; exemplo
 Apostoli: Εὰν θελήσω, dicentis, nauχίσασθ, οὐ ἔσομαι ἀΦρων· ἀλή·
 θεων γδέ ερώ. 2. Cor. 12, 6. Aristidis: in oratione τῷ Θεῷ Φθέγματος, ubi
 tale quid licere probat exemplis ipsius Jovis, quem Homerus (qui tamen
 Horatio nil ineptè moliri creditus est, & Theoni Sophistæ Proœm. Pro- in art. vels.
 gymnasim. οἰκείας λόγας πειτέθκεν ἐνάσω τῶν εἰσαγομένων πεσσώ- 140.
 πων) talem nobis sistat; Socratis, Iphicratidis, Demosthenis, & quorum
 non? ac tandem ita concludit: Λίνι γδέ καὶ μᾶλλον πεστῆκε τ' αληθὲς εἰπεῖν
 οὐτέραυτο, η τῷ τ' αληθῇ τῷ τάντων εἰπόντι καὶ λέγοντι (intelligit
 autem Apollinem) ότε τοίνυν καὶ τῶν αἰθραπων, σσοιθεοφιλεῖς καὶ τῶν
 ομοφύλων πεστέχουσιν (reliquis suis tribus præstant) οὐχ αἰχύνονται
 (contra Aristid. supr.) τ' αληθῇ λέγοντες ὥσπερ τοίνυν ἐν τοῖς εἰς ἐτερον λό- p. 31.
 γοις & τὸ κακῶς εἰπεῖν, ἀλλα τὰ ψευδῆ. δεινὸν γτως γτ' ἀν τῷ εαυτῷ οὐς
 εἰφημεῖ, δικαιώς ἀν ἔχοι μέμψιν, ἔως ἄπεισι τὸ τὰ ψευδῆ λέγειν. Et hunc
 sen-

2. ignota
iis, qvibus
cum su-
mus.

sensum quoq; illius Teutonici: Eob dich selber/re. esse confirmat Philippus, ubi
aīt: Id recte intellectum, verè dicitur: qvia singuli debent retinere
afflervationem bonæ conscientiæ, Domin. Iud. Quo modo recte uitur
qvis ad defendendas suas prænitiones, si comperiatur, alios eadem sensisse
aut dixisse, que ipse senserit aut dixerit, ipso tamen (quod sepiissimè accidit)
ignorance. Multò namq; verius est, cogitorum μετεμψύχωσιν dari,
qvām animarum: idq; ex locis philosophi, que alibi reculimus. Ignoretur
autem, aliquem non inferiorem esse alii in eodem genere multum clarū,
& communis fame qf. præscriptione se cuensibus. Nam qvum aliquis in
arte aliqua excellens, ab insciis & imperitis artificium suum ignorari
videt: non mirum, si ægrè ferat, latēre suam & qvasi sepeliri sci-
tiam. Qvam qvum à tantā caligine vindicare constat: aliquā saltē
ratione in publicum proferat, necesse est; ne justissimam virtuti mer-
cedem detrahere videatur; Pallavicinus ap. Castilian. suprà citatō locō:

Vid. Cic. ad L. Frat. lib. 3. ep. 6. * Nescio namq; an non potius aut duntaxat æqrē hoc sensu illud Chilonis:

Auson. ludo Sapientia. aut non γνῶθι σέαυτὸν accipiendum veniat ἐρμητήρον, qvām quo vulgo. Aus-
tum, in Chilon.

attēna. Saltēm non curetur. Qvomodo Cicerone tueri posse videtur, quod sibi non

Vid. Cic. fam. 1. 5. ep. 12. temperare potest, qvò minùs subinde rerum in suo Consulatu gestarum re-
cordetur. Servare namq; Rēpublicam jam tum in faucibus inhiantium

harentem prudentiā & sedulitate suā, certè non est cuiusvis, nec etiam o-
mnium temporum. At hoc fecisse nec tamen inde majoris estimari, urit.

4. insuper Qvin etiam calumniose, ut sit, traducatur. Sic namq; Themistius, qvum
calumniis recitasset; se idem suffragium ab Apolline tulisse, quod Socrates; subjicie:
proscissa.

Sic et Spaminondas ab
adversario Meneclide facta, αἰμύνας τὰς λοιδορευμάς καὶ τὰς φημίδας, Reliqua v. ap. Plu-
res gestas suas deprendat, tarch. in libell. De laude sui.
Agamemnoni se preferens.

Ab c. Nep. ej. v. T. c. 5. conf.

et c. 8. Simili modo tue-
meres, se cū quoquearma
non contribuisse, qn is sibi suc-
cubuerit, gloriatur, ap c. Nep.

An gloriam Dei intendere suis scriptis dici possint, qvi nomina sua
iisdem vel planè non inscribunt, aut ea saltēm qvocunq; modo
incrustant?

Theses XI.

An & Ethnicorum scripta ad laudem Dei scripta perhiberi possint?

Quæstio ex Thesis II.

Undenam Collegia Theologorum, Jutorum, Medicorum & Phi-
losophorum dicantur Facultates?

Coll. diss. A. 22, Mus. 18